

Budsjett og økonomiplan 2023 - 2026

Politisk budsjettsamling
10. - 11.oktober 2022

Program budsjettsamling

Mandag 10. oktober

- 09:00 - 09:15 Innledning v/rådmann Robert Pettersen
- 09:15 - 11:00 Budsjett og økonomiplan v/økonomisjef Linn Carina Utsi
- 11:00 - 11:45 Rana Utvikling
- 11:45 - 12:30 Lunsj
- 12:30 - 16:30 Presentasjon sektorer og tjenester

Tirsdag 11. oktober

- 09:00 - 10:30 Drøfting og innspill til investeringer
- 10:30 - 11:00 Innovasjon som strategi
- 11:00 - 11:30 Videreutvikling av plansystemet
- 11:30 - 12:15 Lunsj
- 12:15 - 13:00 Sykefraværssarbeid i Rana kommune
- 13:00 - 13:30 Oppsummering v/rådmannen

ÅRETS VERTSKAPSKOMMUNE 2022

NHO og KS gratulerer
Rana kommune
med prisen for årets vertskapskommune
for næringsutvikling.

Dato 1. februar 2022

Ole Erik Almlid
Administrerende direktør, NHO

Gunn Marit Helgesen
Styreleder, KS

Kommuneloven § 1 - Formål

- Formålet med loven er å fremme det kommunale og fylkeskommunale selvstyret og legge nødvendige rammer for det. Loven skal legge til rette for det lokale folkestyret og et sterkt og representativt **lokaldemokrati** med aktiv innbyggerdeltakelse.
- Loven skal legge til rette for at kommuner og fylkeskommuner kan yte **tjenester** og drive **samfunnsutvikling** til beste for innbyggerne. Loven skal også legge til rette for kommunenes og fylkeskommunenes utøvelse av offentlig **myndighet**. Videre skal loven bidra til at kommuner og fylkeskommuner er effektive, tillitskapende og bærekraftige.

Formål med samlingen

- Etablere en felles plattform – forståelse av nåsituasjon og utfordringsbildet.
- Presentere foreløpige økonomiske rammer og analyser.
- Informasjon som politikerne kan ta inn i de partipolitiske prosessene.
- Administrasjonen tar med seg signaler inn i ferdigstilling av forslag til budsjett og økonomiplan.

«Tenke nytt – bærekraftige løsninger for fremtiden»

Fremdriftsplan

Politisk involvering

• <i>Budsjettforutsetninger KST</i>	<i>22. juni</i>
• <i>Bakgrunnsmateriale budsjettsamling</i>	<i>30. september</i>
• <i>Statsbudsjett 2022</i>	<i>6. oktober</i>
• Politisk budsjettsamling	10.-11. oktober
• Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan	1. november
• Spørsmål og svar	1. - 18.november
• Innstilling fra formannskapet	29. november
• Vedtak i kommunestyret	13. desember

Budsjett og økonomiplan 2023-2026

Dagens agenda

- Innledning og utfordringsbilde
- Status
- Statsbudsjettet 2023
- Budsjett og økonomiplan 2023-2026
- Investeringer
- Oppsummering

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅL

KOMMUNEPLAN 2017-2027

Samfunnsdel med arealstrategier

Norges grønne industrihovedstad – framtida er fornybar.

Satsingsområder og strategier

Vekstkraft og attraktivitet

- » Vekst i offentlig og privat virksomhet samt Campus
- » Industriby med ren luft og rent vann
- » Attraktive kulturtilbud og møteplasser for alle
- » Styrket identitet gjennom satsing på fortrinn og særpreg

Grønn omstilling

- » Samarbeid med næringsliv om utvikling i grønn retning
- » Bærekraftig utnyttning av fornybare ressurser
- » Klimavennlige løsninger innen transport, bygg og arealbruk
- » Byutvikling med vekt på grønne strukturer og urbanisering

Livskvalitet og mestring

- » Fokus på tidlig innsats og forebygging
- » Reduksjon av sosial ulikhet
- » God integrering, økt deltakelse og egeninnsats
- » Helsefremmende kommunale tjenester

Framtidsretta infrastruktur

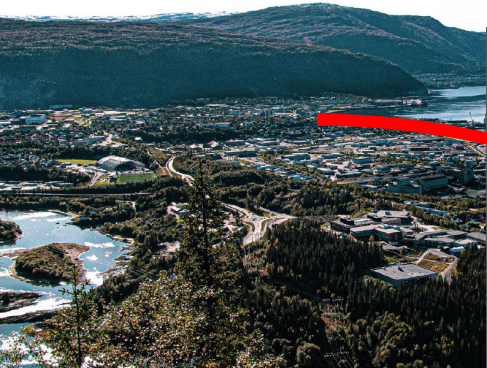
- » Regionalt logistikknodepunkt med stor flyplass
- » Fortsatt tyngdepunkt for sykehusdrift i regionen
- » Verdivarende vedlikehold av bygg, veier og anlegg
- » Digitalisering, velferdsteknologi og innovasjon

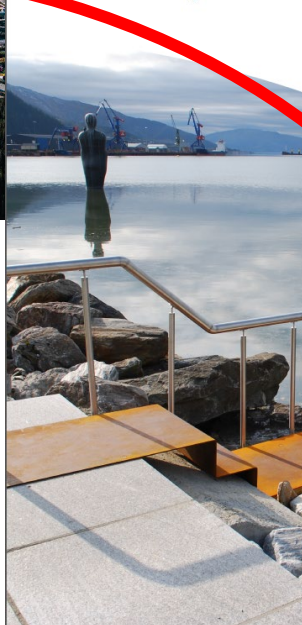
Formynderkommunen
Kommunen bestemmer

Servicekommunen
Brukeren bestemmer

Samskapingskommunen
Vi skaper løsninger sammen

Budsjett 2022
Økonomiplan 2022-2025
Rådmannens forslag 2. november 2021

Oppdragsbrev
kommunaldirektører 2021.

Virksomhetsplan
Støttetjenesten 2021.

Nye måter å iverksette kommuneplanen

Sentrale underlagsdokumenter

Perspektivanalyse 2023-2026

Kommunaløkonomisk analyse 2022

KOSTRA analyse 2022

Levekår i Rana Geografisk fordeling

Kommunestyrets lovpålagte ansvar

- Handlingsevnen skal ivaretas over tid – handlingsregler
- Økonomiplanen: oppfølging av utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer
- Balanse, fullstendighet, realisme

Utfordringsbildet på kort og lang sikt

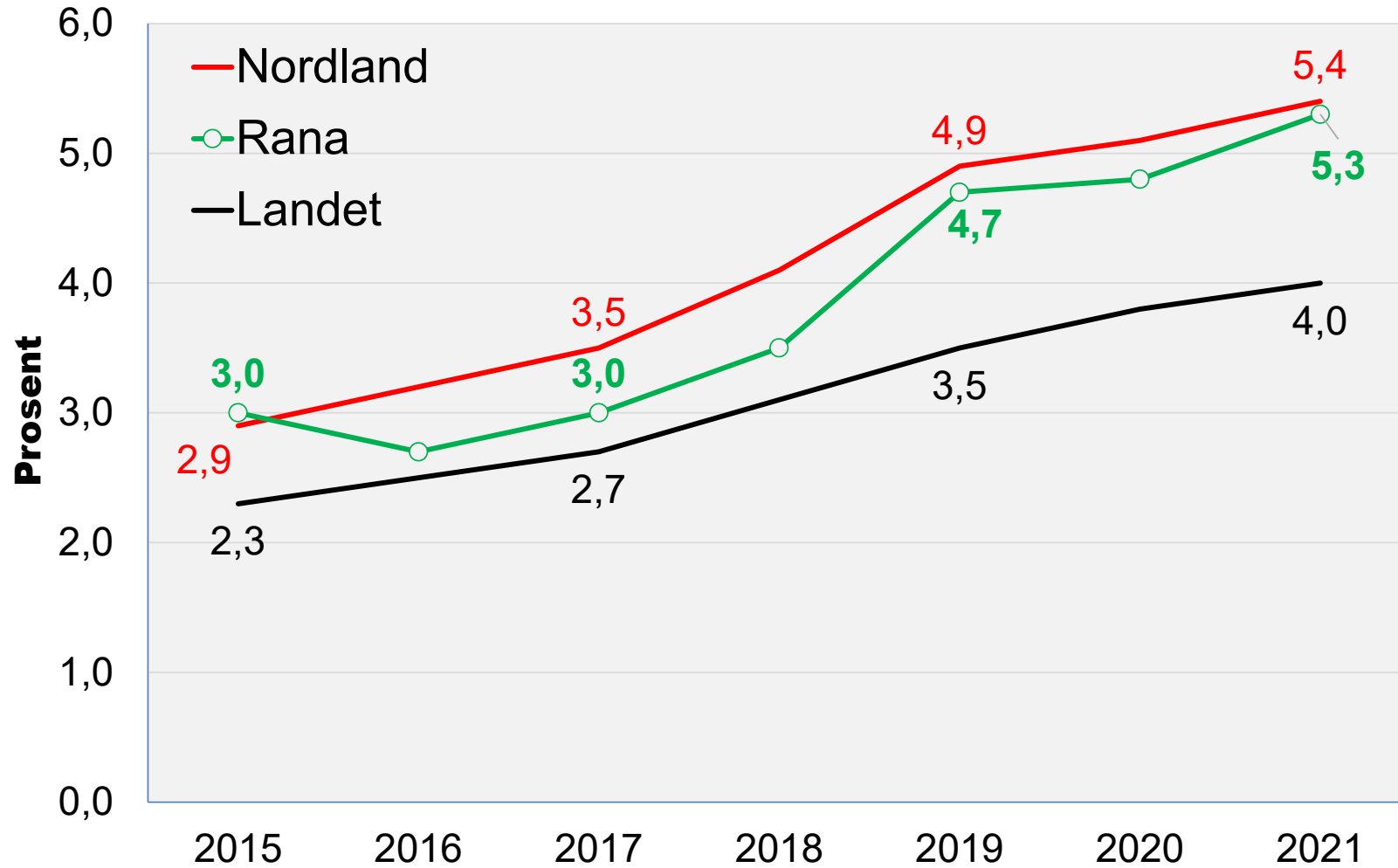
Fra perspektivanalysen

- Demografi
- Vekst
- Makroforhold
- Høyt investeringsnivå og behov – utfordrer KØB
- Høy gjeldsgrad
- Klimautfordringer
- Reetablering av bærekraftig kommuneøkonomi
- Tjenestene påvirkes
 - **Tenke nytt – bærekraftige løsninger for fremtiden**

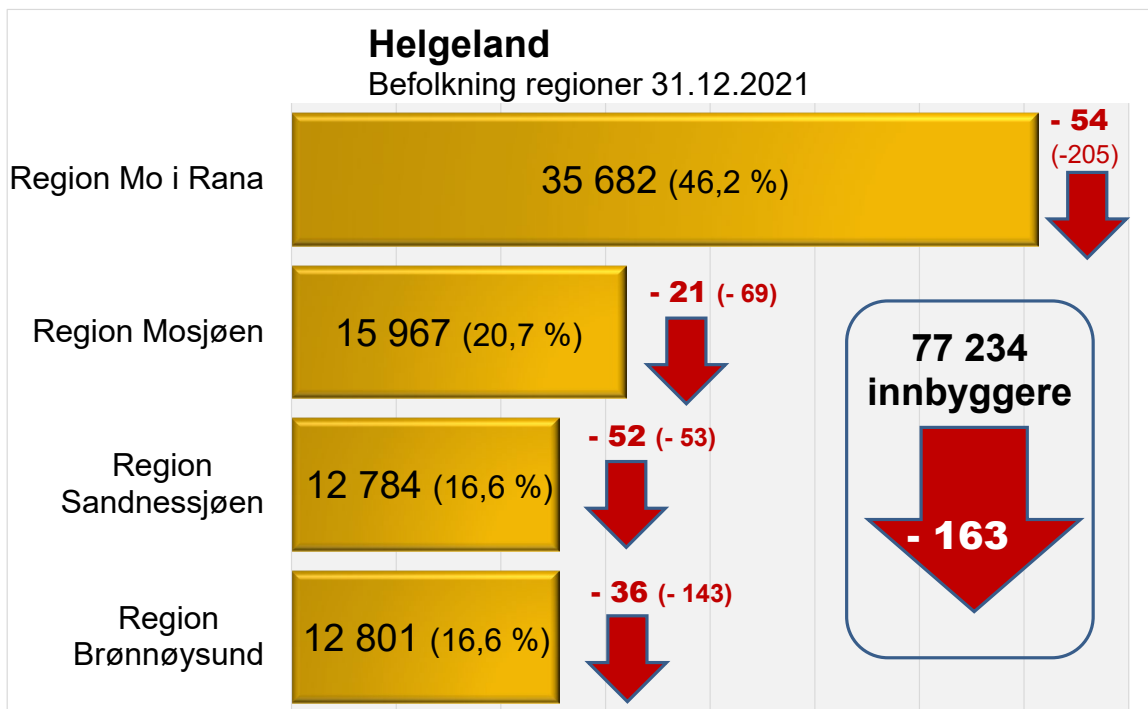
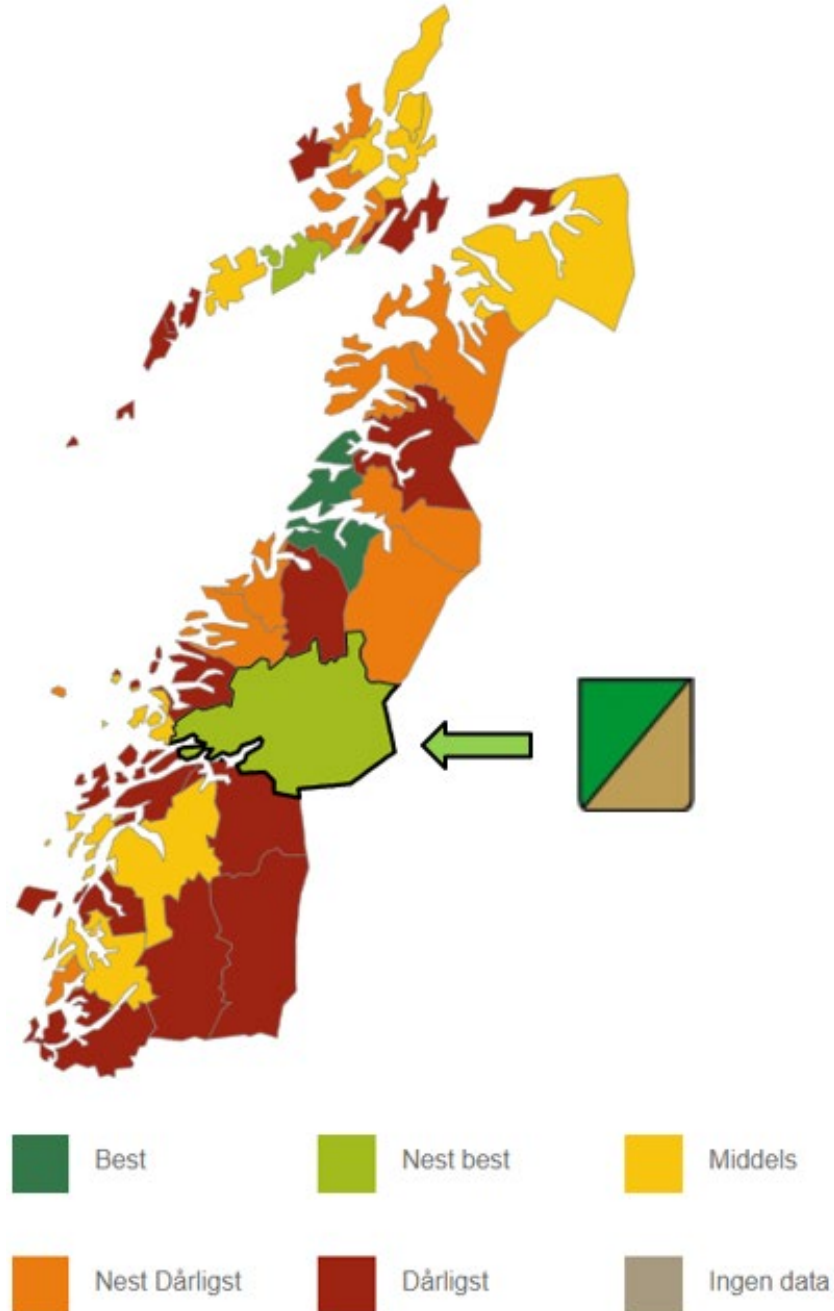
Utenforskap og unge uføre

Uføre i alderen 25-34 år

Noen nøkkeldata

- ❑ Kommune NM: 93. plass (82.plass i 2021)
- ❑ Andel sysselsatte: 68 prosent av befolkningen (15-74 år), (2020: 66,1)
- ❑ Andel uføre: 14,6 prosent (18-67 år), (14,4 prosent i 2020)
- ❑ Andel **unge** uføre: 5,3 prosent (25-34 år), (4,7 prosent i 2020)
- ❑ Arbeidsledighet: 0,9 prosent per juli 2022 (1,9 prosent i 2021).

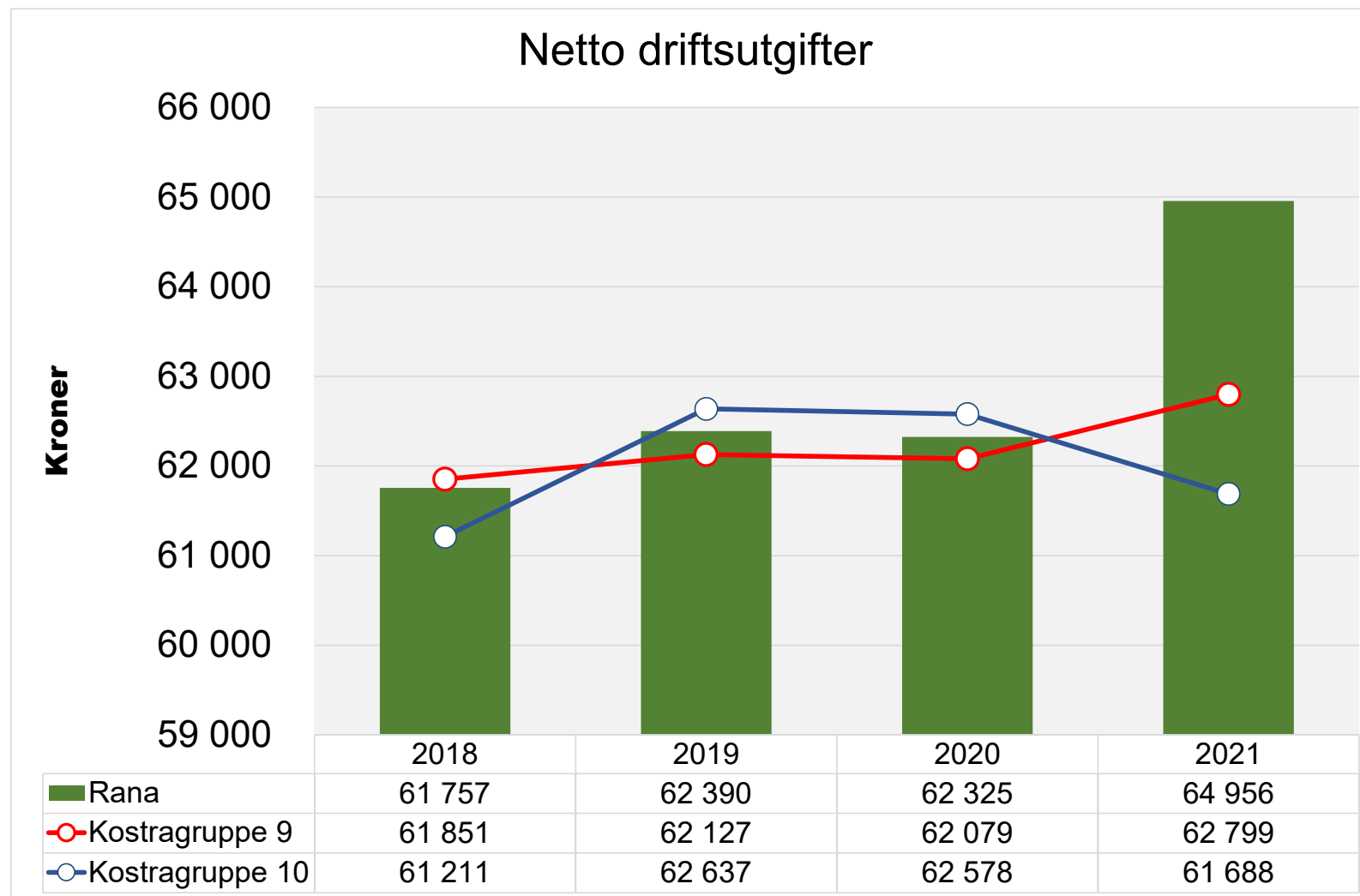
Kommunebarometeret

	Vekt	2020	2021	2022	Endring fra i fjor
Totalplassering		234	183	140	43
Grunnskole	20,0 %	261	231	206	25
Pleie og omsorg	20,0 %	290	300	276	24
Barnevern	10,0 %	346	310	189	121
Barnehage	10,0 %	248	135	74	61
Helse	7,5 %	248	183	253	-70
Sosial	7,5 %	202	140	84	56
Kultur	2,5 %	70	44	124	-80
Miljø og ressurser	2,5 %	142	55	44	11
Saksbehandling	2,5 %	362	304	84	220
Vann, avløp og renovasjon	2,5 %	108	56	182	-126
Økonomi	10,0 %	26	15	14	1
Kostnadsnivå	5,0 %	87	20	43	-23

Plasseringene er ikke sammenlignbare over tid. Plasseringene i 2020 og 2021 er basert på fjorårets Kommunebarometer.

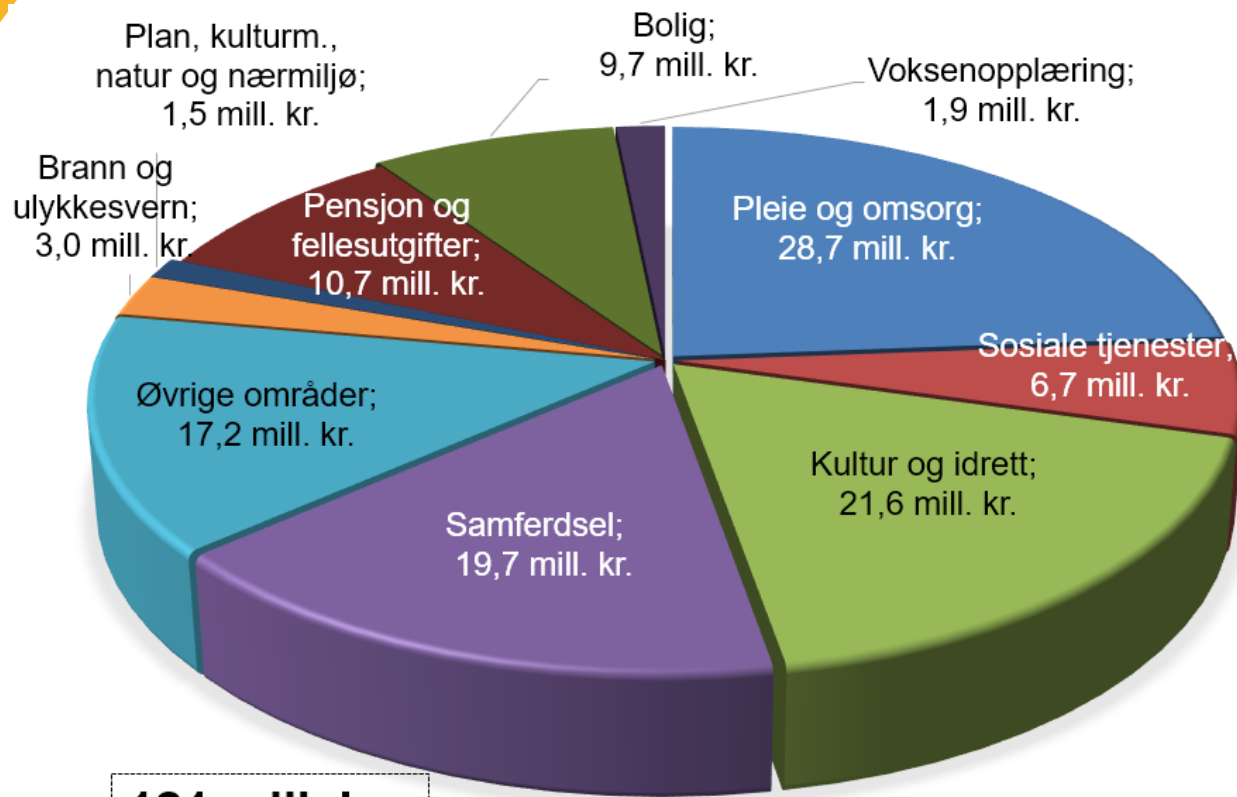

Ressursbruken øker

Ressursbruken øker

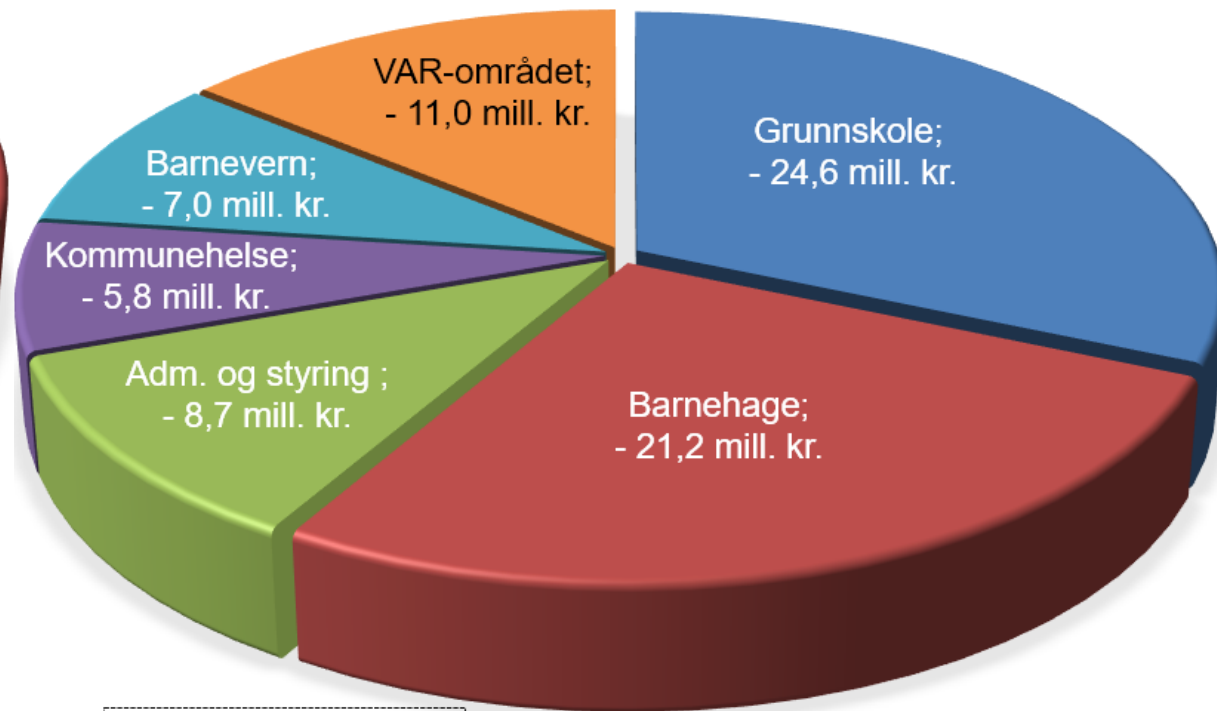
Områder med høyere ressursbruk 2021

121 mill. kr

Områder med lavere ressursbruk 2021

- 78 mill. kr

Svak befolkningsvekst 1.halvår

1. halvår 2022 (2021)

Fødte	117	(136)
Døde	147	(100)
<u>Fødselsoverskudd</u>	<u>- 30</u>	<u>(36)</u>
Innflytting	399	(407)
Utflytting	342	(361)
<u>Nettoflytting</u>	<u>57</u>	<u>(46)</u>
Sum endring	27	(82)

Statsbudsjettet 2023

Det er høyt press i norsk økonomi

Høyt press i norsk økonomi

Stramt arbeidsmarked

Sterk prisvekst

Økt lønns og prisvekst 2022

I statsbudsjettet økes anslag for lønns- og prisvekst fra 2021-2022 ytterligere.

- Fra **2,5 prosent** i NB 2022 til **5,3 prosent** (3,7 i RNB).
 - ✓ Årslønnsvekst fra **3,0 til 3,9 prosent** (3,7 i RNB).
 - ✓ Prisvekst fra **1,3 til 4,8 prosent** (3,4 i RNB)
- Regjeringen anslår at de frie inntekter i 2022 reelt er om lag 1,2 mrd. kr lavere enn anslått i saldert budsjett.
 - ✓ Økte skatteinntekter 11,3 mrd. kr og økt kostnadsvekst 12,5 mrd. kr
- Betyr at kommunene må dekke deler av økt lønns og prisvekst selv.

Statsbudsjettet 2023

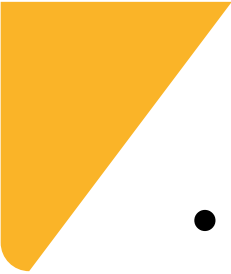
Vekst i frie inntekter 2,6 mrd. kroner

(herav kommunene 1,7 mrd. kr)

(Varslet i kommuneproposisjonen: 1,8 – 2,3 mrd. kr)

- Oppjustering av skatteøren fra 10,95 til 11,15 prosent
- Lønns- og prisvekst (kommunal deflator): **3,7 prosent**
- (NB 2022: 2,5 prosent).
 - Årslønnsvekst: **4,2 prosent** (NB 2022: 3,0 prosent)
 - Anslag konsumprisvekst: **2,8 prosent** (NB 2022: 1,3 prosent)

Statsbudsjettet 2023

- «Ungdomsløftet» - økt satsing på unge som sliter
- Fastlegeordningen - økt basistilskudd til fastleger
- Helårseffekt av redusert makspris i barnehage.
 - Ytterligere reduksjon fra august 2023 (50 kr)
- Helårseffekt av gratis SFO for førsteklasinger 1.trinn.
- Barnevernsreformen
- Investeringsstilskudd til heldøgns omsorgsplasser

Statsbudsjettet 2023

- **Forslag til økt grunnrenteskatt på vannkraft**
- fra 37 prosent til 45 prosent
- Virkning for kommunenes eiendomsskatt:
 - Økt grunnrenteskatt til staten gir lavere eiendomsskatt til kommunene på sikt.
 - Lavere utbytte

Statsbudsjettet 2023

Forslag til lovendring om eiendomsskatt på grunn under kraftlinjer

Frie inntekter Rana kommune

<i>Frie inntekter</i>	<i>Budsjett 2022</i>	<i>Budsjett 2023</i>	<i>Endring fra 2022</i>	<i>Endring i %</i>
Innbyggertilskudd	683 679	733 228	49 549	7,2 %
Utgiftsutjevning	-11 190	-8 267	2 923	-26,1 %
Korr. statlige skoler	6 893	8 739	1 846	26,8 %
Inntektsgarantiordning	-1 262	-1 072	190	-15,1 %
Særskilt fordeling	7 614	14 236	6 622	87,0 %
Nord-Norge-tilskudd	48 540	50 358	1 818	3,7 %
Skjønnstilskudd	0	0	0	
Sum rammetilskudd	734 274	797 222	62 948	8,6 %
Skatt på inntekt og formue	778 326	813 278	34 952 *)	4,5 %
Inntektsutjevning	83 500	95 000	11 500 *)	13,8 %
Sum skatt og inntektsutjevning	861 826	908 278	46 452	5,4 %
Frie inntekter	1 596 100	1 705 500	109 400	6,9 %

*) Foreløpig anslag

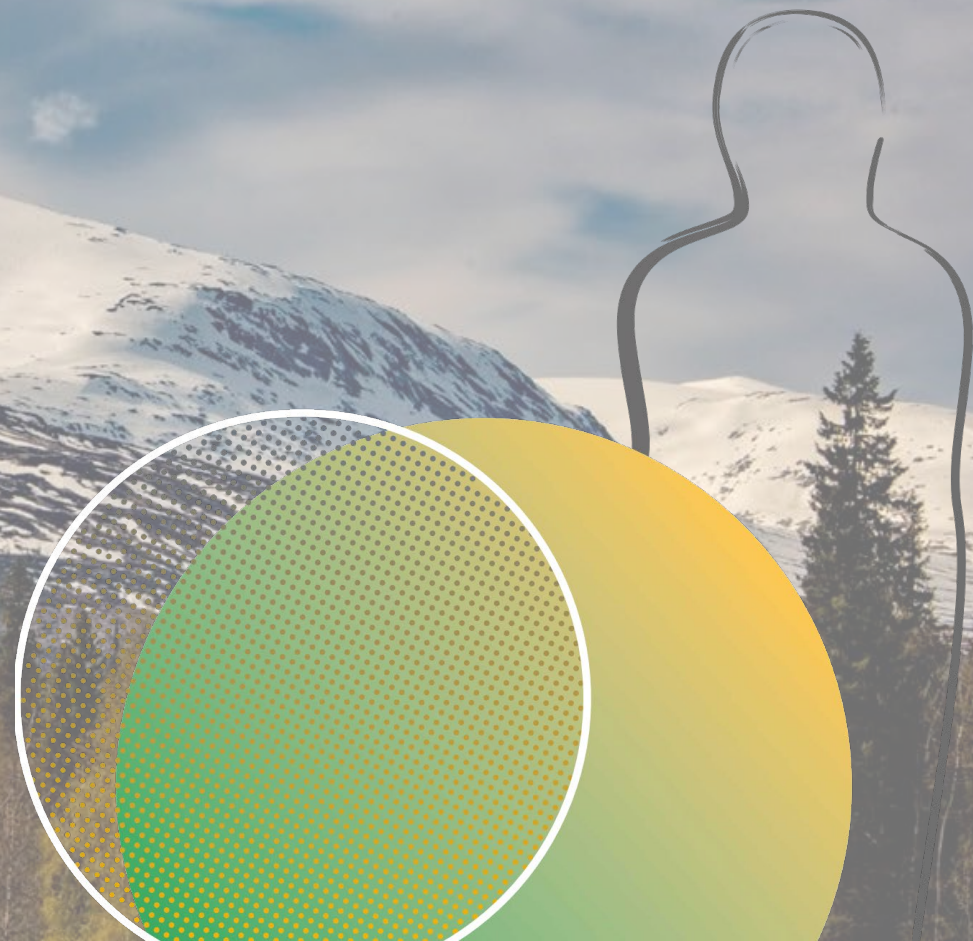

Oppsummering statsbudsjettet 2023

- Økning i frie inntekter, foreløpig anslag: 105 – 110 mill. kr
 - ✓ Herav disponert i k.sak 131/21 og k.sak 2/2022: 18 mill. kr
 - Samlet økning i frie inntekter: 87 - 92 mill. kr
 - Anslag lønns og prisvekst 90 – 100 mill. kr
 - Nye tiltak/satsninger ca. 8,0 mill. kr
- **Statsbudsjettet gir et økt inndekningsbehov**

Budsjett og økonomiplan 2023-2026

Tiltak som videreføres

KST vedtak k.sak 131/21:

▪ Innovasjonsfond	5,0 mill. kr
▪ Helse og omsorg hjemmebas. tjenester	2,7 mill. kr
▪ Vekstmobiliseringspakke RU	2,5 mill. kr
▪ Tidlig innsats	2,0 mill. kr
▪ Byggesak og regulering	1,7 mill. kr
▪ Skole inkludert naturfag	1,0 mill. kr
▪ Kuttliste tekniske tjenester	0,9 mill. kr
▪ Tilflyttertorg (fases ut fra 2024)	0,5 mill. kr
▪ Reversering omsorgslønn	0,1 mill. kr

➤ **Totalt 16,4 mill. kr**

Foreløpig oversikt over driftsjusteringer

▪ Nye tiltak og konsekvensjusteringer	8,0 mill. kr
▪ Helårseffekt av statsbudsjettet 2022	8,0 mill. kr
▪ Statsbudsjettet 2023	6,0 mill. kr
▪ Løpende opptak barnehager	4,0 mill. kr
▪ Festeavgift Meyergrunn	2,4 mill. kr
▪ Takseringskostnad e-skatt	- 5,0 mill. kr
▪ NAV kommune	- 5,0 mill. kr
▪ Nye tiltak boliger (7,5 + 7,5)	- 9,0 mill. kr
✓ Redusert fra 10,5 til 1,5 mill. kr (4,5 er bevilget av totalt 15)	

Totalt ca. 9,0 mill. kr

Øvrige tiltak i henhold til vedtatt økonomiplan

Finansområdet

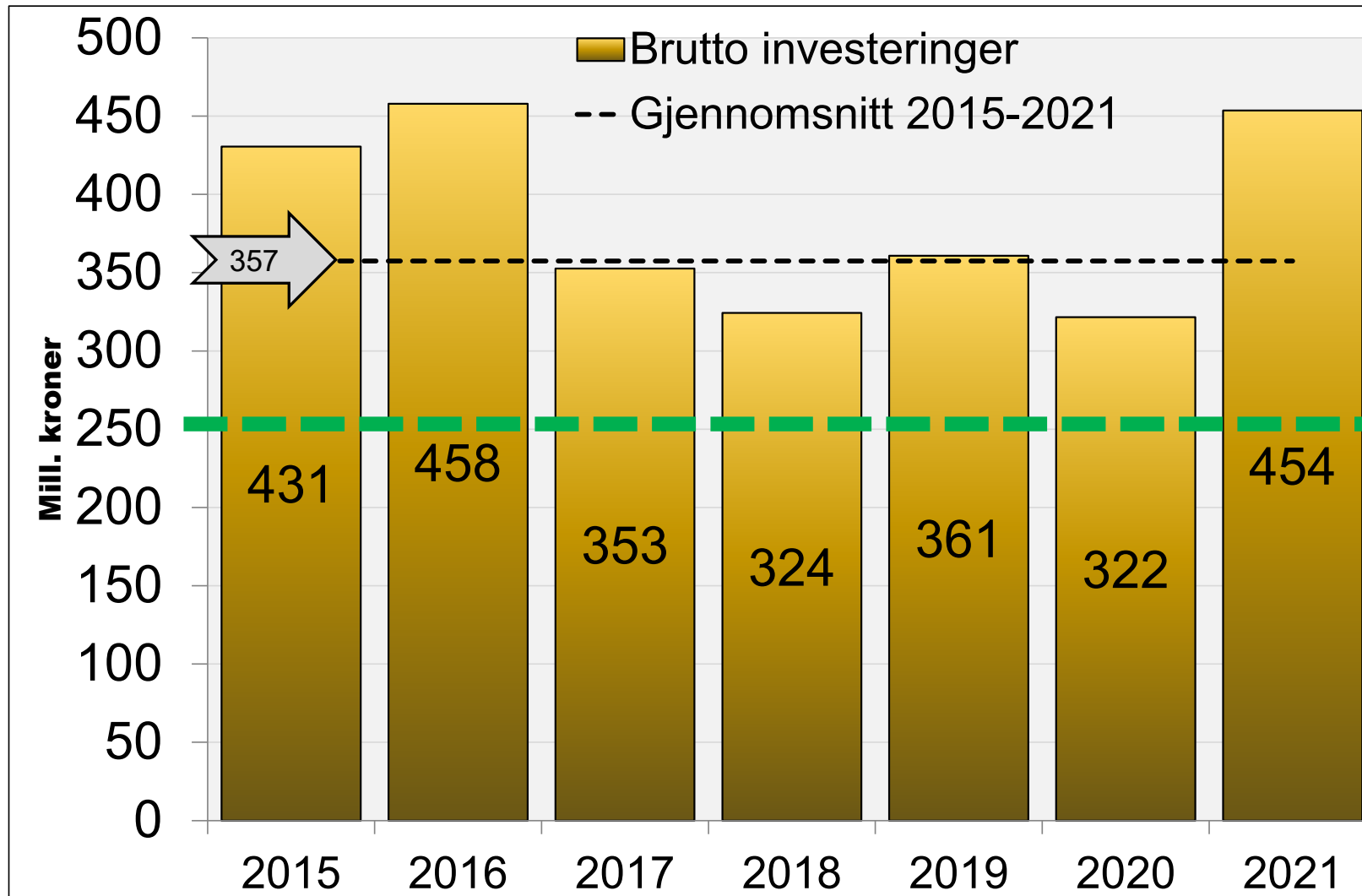
- Kraftinntekter
 - Salg av konsesjonskraft og utbytte
- Eiendomsskatteinntekter
- Renteinntekter og renteutgifter
- Pensjon
- Frie inntekter

Sum rammetilpasning tjenester

	B-2022	2023	2024	2025	2026	Sum reduksjon
Støttetjeneste	115 526	-1 025	-2 050	-3 076	-4 100	-3,5 %
Oppvekst og kultur	571 767	-5 074	-10 148	-15 221	-20 295	-3,5 %
Helse og omsorg	627 315	-10 233	-20 467	-30 700	-40 934	-6,5 %
NAV kommune	48 916	-837	-1 674	-2 511	-3 348	-6,8 %
Tekniske tjenester	111 290	-1 918	-3 836	-5 754	-7 672	-6,9 %
Kirkelig fellesråd	16 068	-143	-285	-428	-570	-3,5 %
Rana byggdrift KF	86 789	-770	-1 540	-2 310	-3 081	-3,5 %
SUM	1 577 671	-20 000	-40 000	-60 000	-80 000	-5,1 %

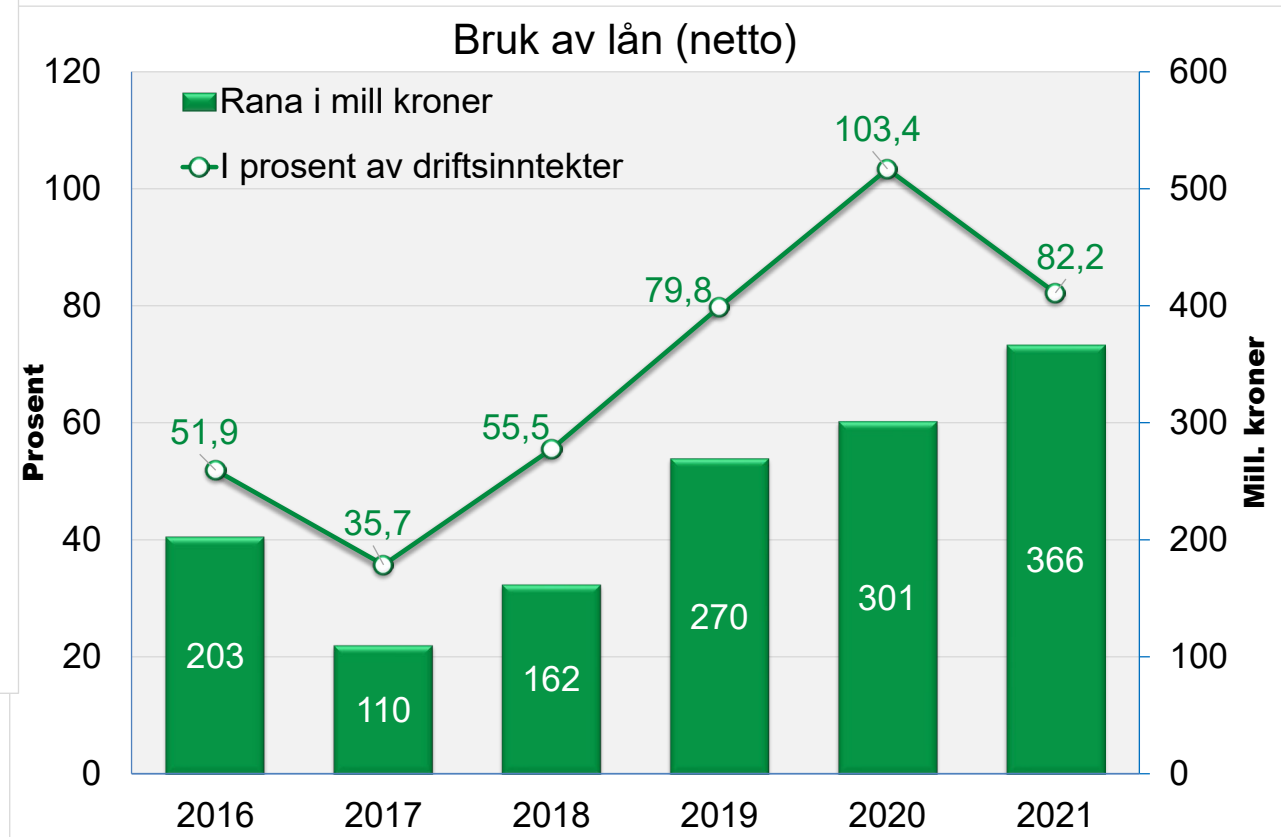
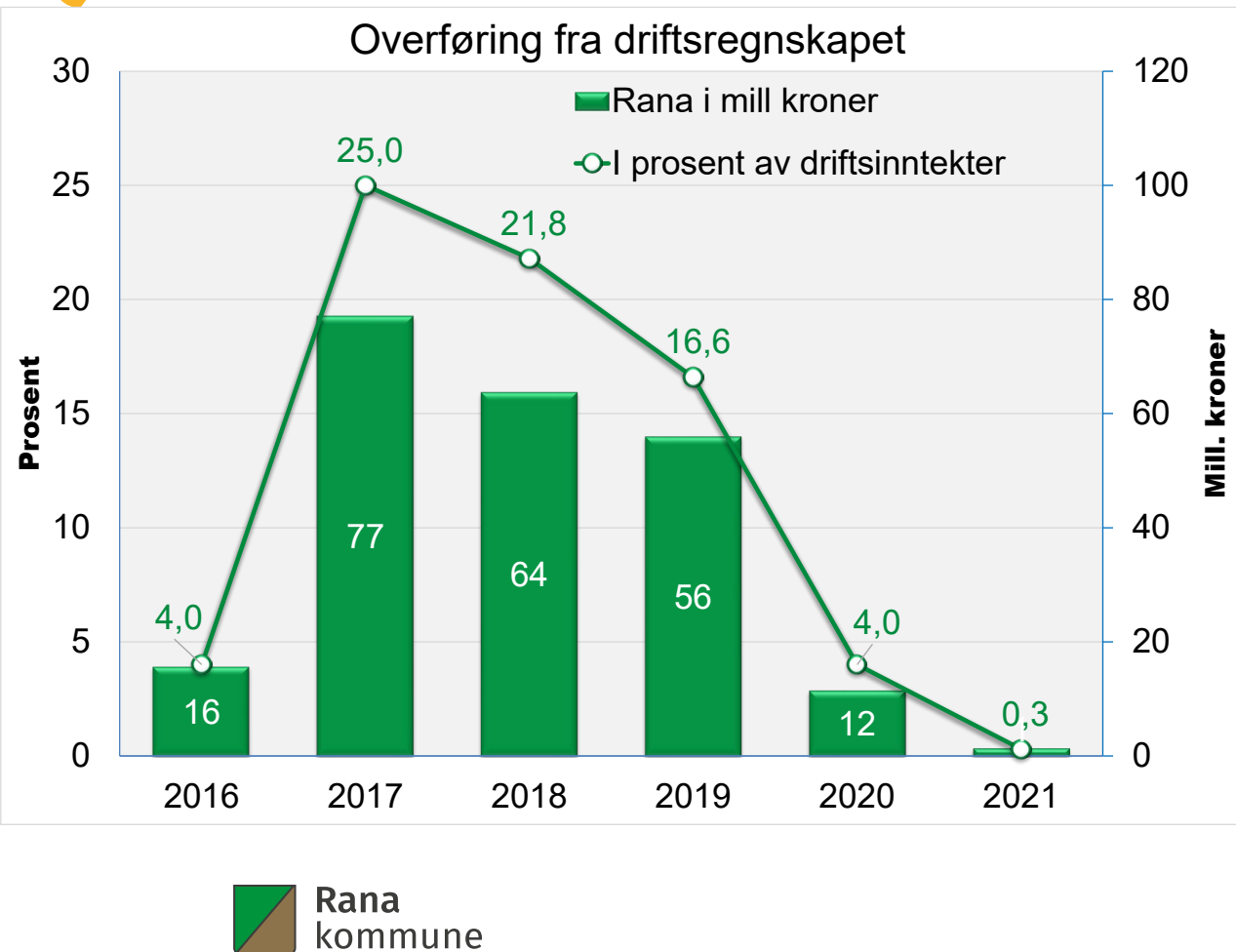
Investeringer

Høyt investeringsnivå over tid (2021 kroner)

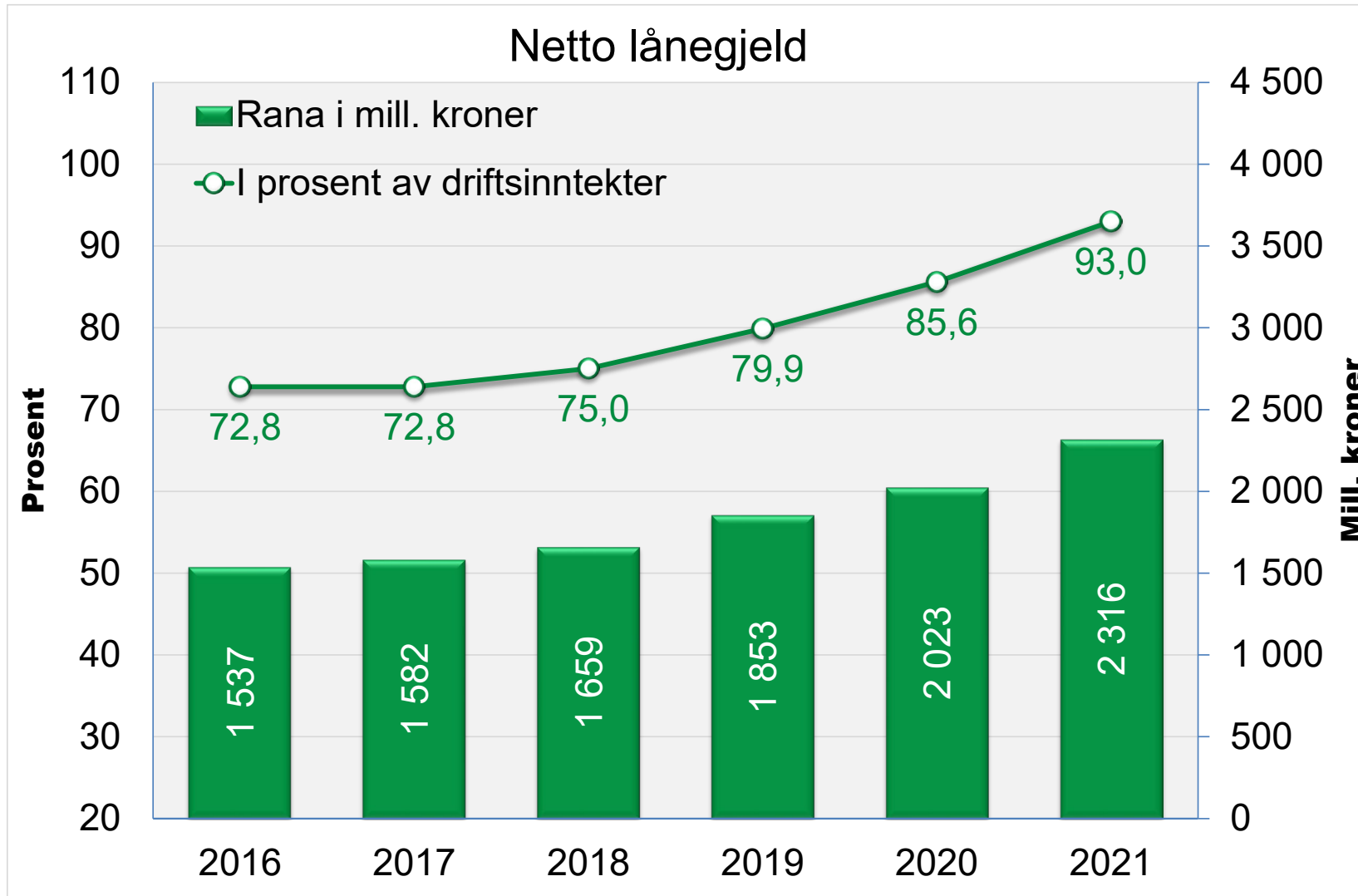

2023-2026!

Lav tilførsel av egenkapital

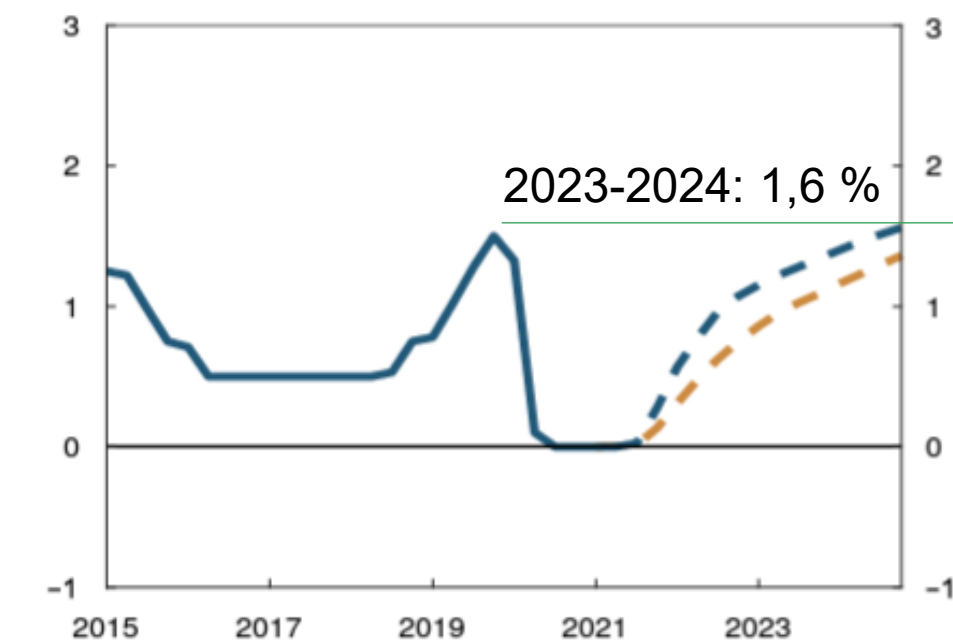
Økt gjeldsgrad

Økt rentenivå i økonomiplanperioden

2021

Styringsrente. Prosent

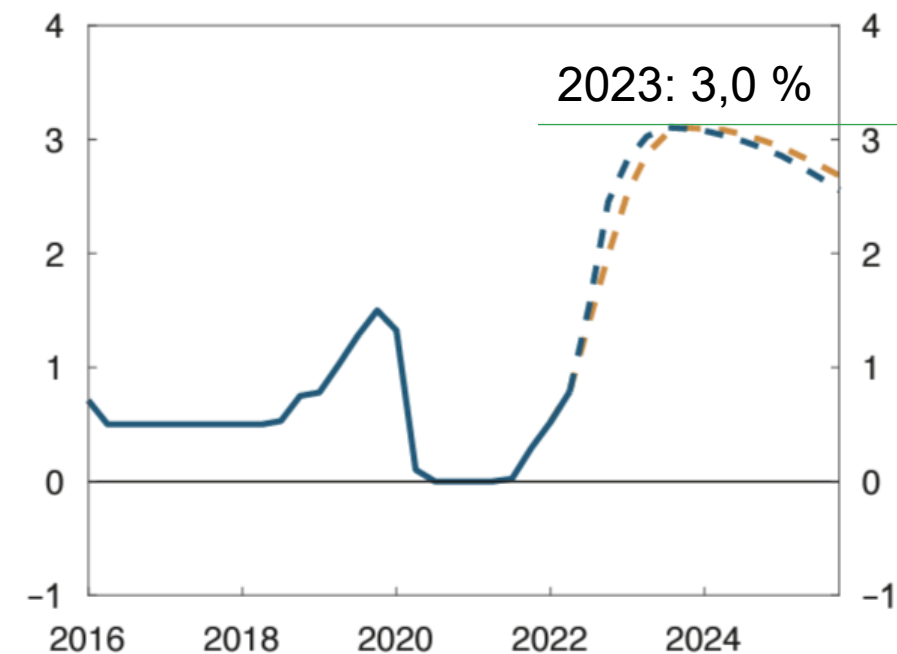

— Anslag PPR 2/21

— Anslag PPR 1/21

2022

Styringsrente. Prosent

— Anslag PPR 3/22

— Anslag PPR 2/22

Økte renter og avdrag

- Rundt 1,4 - 1,5 mrd. kr av låneporteføljen er utsatt for endring i rentenivå.
 - Økt rentenivå ut over vedtatt økonomiplan er på ca. 1,8 prosent.
 - 100 mill. kr i økt låneopptak utgjør 7,0 mill. kr i økte kapitalkostnader
- **Utgjør 25 - 30 mill. kr i økte rentekostnader årlig.**

Stort investeringsbehov

- Vedlikeholdsetterslep vann og avløp **2,2 mrd. kr**
- Tiltak i vedtatt økonomiplan **1,8 mrd. kr**
- Kritisk vedlikehold eksisterende bygningsmasse **1,6 mrd. kr**
- Nye innmeldte tiltak 2023-2026 **0,8 mrd. kr**
- Kommunale veier **0,2 mrd. kr**

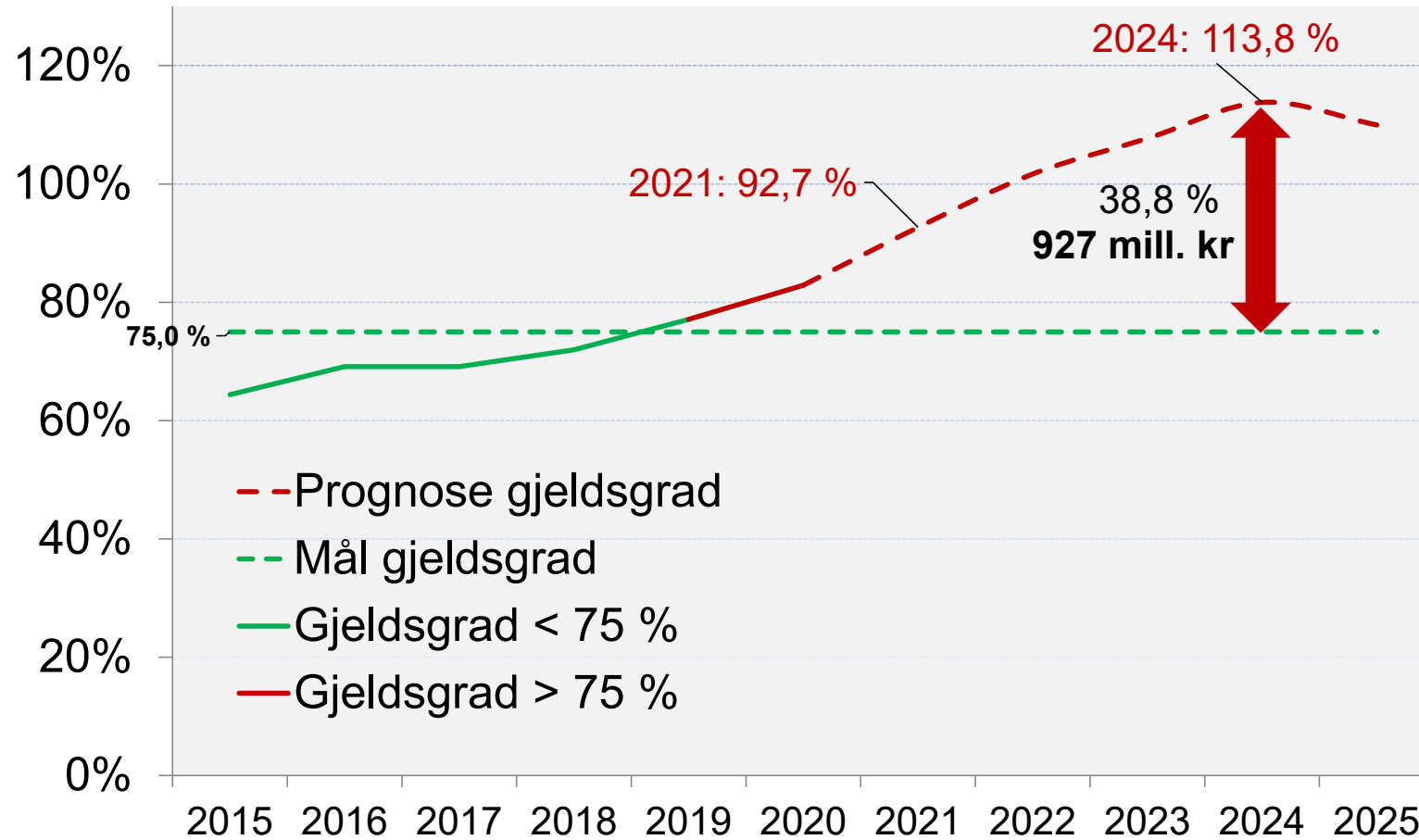
Innmeldte investeringsbehov 2023 - 2026

- Foyer barn og Foyer familie 24 mill. kr
- Rehabiliteringsbehov Moheia bad 50 mill. kr
- Hovedplan vei - oppfølging og forbedring 54 mill. kr
- Kunstgress og miljøtiltak, Gruben, Selfors og Moheia 14 mill. kr
- Driftssentral Mjølan, samlokalisering og nye garderober 320 mill. kr
- Ny brannstasjon 150 mill. kr
- Nytt undervisningsbasseng 90 mill. kr
- Øvrige innmeldte tiltak 138 mill. kr

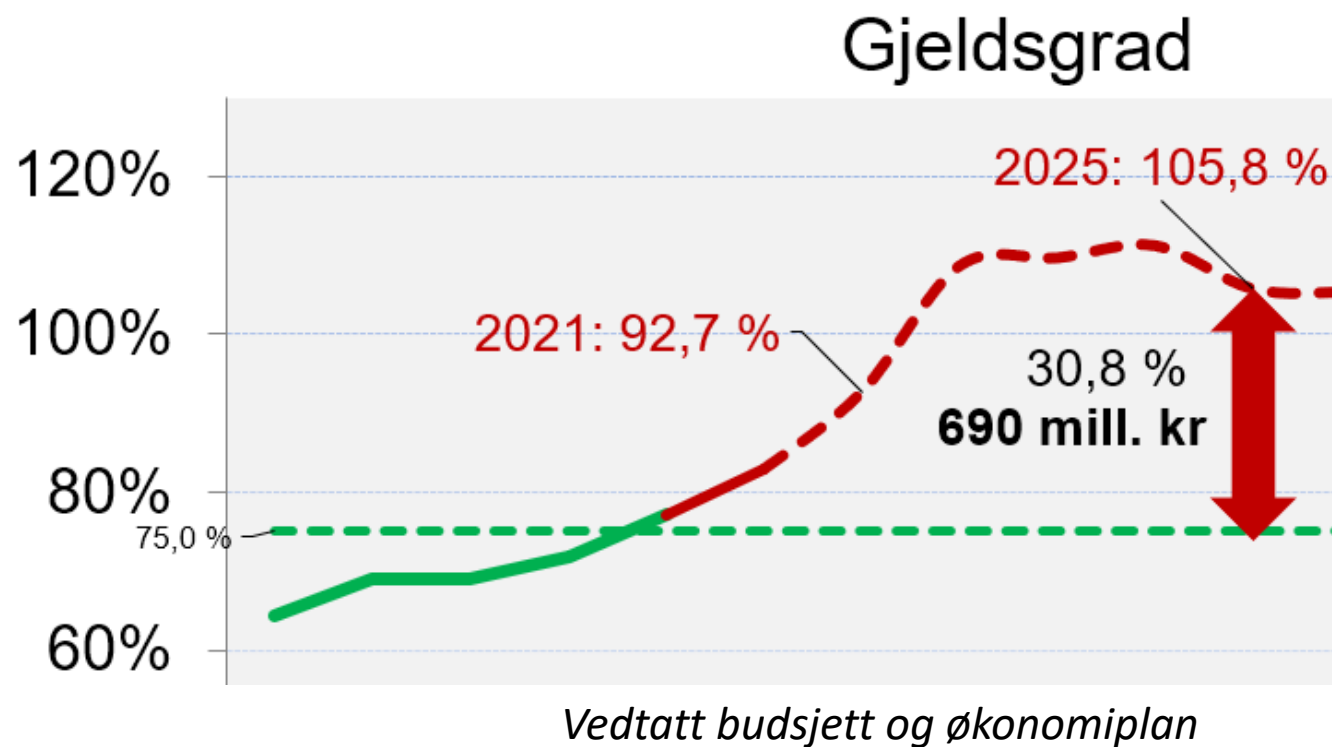
Økt gjeldsgrad

Gjeldsgrad

Bærekraftig investeringsnivå

- Hvilke områder skal prioriteres?
- Når er vi tilbake til 75 prosent?

«Tid for å ta en pust i bakken?»

**Vi må tenke nytt
– bærekraftige løsninger for
fremtiden!**

Investeringer 2023-2026

- Anbefalt brutto investeringsramme på **maks. 1,0 mrd. kr.**
 - Fokus på investeringer som medfører reduserte driftskostnader.
 - Smarte investeringer – tenke nytt.
-
- Høyt press i det lokale markedet medfører høyt prisnivå
 - Generell prisvekst og økt rentenivå
 - Dagens struktur på selvfinansierende prosjekt er ikke bærekraftige.

2023

Strategisk langsiktig planlegging og helhetstenking!

Foreløpig investeringsskisse 2023-2026

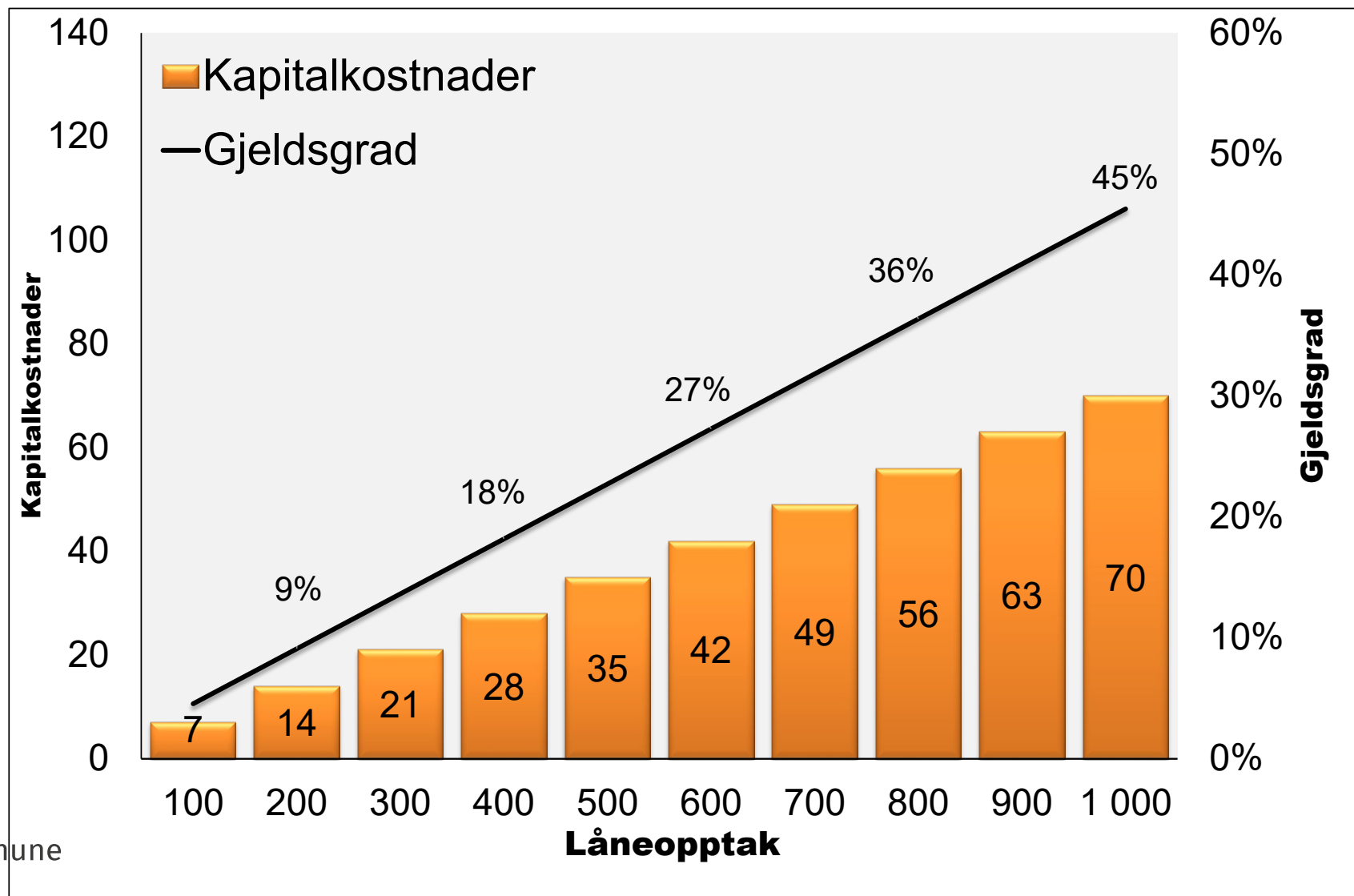
- Vann og avløp (selvfinansierende) 450 mill. kr
- Kirkelig Fellesråd 112,5 mill. kr
 - (Krematorium?, kjølerom/syningsrom/stellerom og garasje, generelt investeringstilskudd)
- Ferdigstillelse gymsaler Selfors og Båsmo 85 mill. kr
- Småinvesteringer (5+5) og EK tilskudd KLP 65 mill. kr
- Infrastrukturtiltak 35 mill. kr
 - (Årlig ramme: trafiksikkerhetstiltak, kjøp av tomtegrunn og kommunale veier)

Totalt ca. 750 mill. kr

▪ Disponibel investeringsramme totalt: 250 mill. kr

Sammenhengen mellom låneopptak, kapitalkostnader og gjeldsgrad

Oppsummering

Risiko i opplegget

- Kraftinntekter - eiendomsskatt og utbytte
 - Økt lønns- og prisvekst - underkompensert
 - Klarer drifta å levere i henhold til fastsatte omstillingskrav?
 - Vekstmobilisering, demografi og økt press på tjenester.
 - Rekrutteringsutfordringer.
 - Klimakonsekvenser.
 - Vedlikeholdsetterslep, **høyt investeringsnivå** og **økt rente.**
- **Nytt inntektssystem fra og med 2024**

Oppsummering

- Rammereduksjoner på 20 – 80 mill. kr i perioden
- Et stramt opplegg som krever at drifta leverer.
- Lite rom for nye tiltak.
- Stor usikkerhet rundt rammebetingelsene.
- Investeringsplanen må revurderes.

Økonomi

→ Budsjett og økonomiplaner

→ Faktura fra kommunen

→ Innkjøp

→ Pensjon

→ Eiendomsskatt

→ Faktura til kommunen

→ Kommunaløkonomisk bærekraft

→ Regnskap

— Budsjett og økonomiplan 2023-2026

Program budsjettsamling 10.-11. oktober 2022 (PDF, 266 kB)

Perspektivanalyse Rana kommune 2023-2026 (PDF, 5 MB)

KOSTRA analyse 2022 (PDF, 5 MB)

Kommunaløkonomisk analyse 2022 (PDF, 6 MB)

Kommunebarometeret 2022 Rana kommune (PDF, 2 MB)

Orientering - budsjettprosessen - KST møte 22.06.2022 (PDF, 6 MB)

Agenda kaupang - presentasjon KST møte 22.06.2022 (PDF, 5 MB)

Hold stø kurs selv om det stormer

Takk for oppmerksomheten!

